

ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ ΙΣΑΡΗΣ

Προσκέφαλο
με φύλλα λεμονιάς

Σειρά: Τὰ ἄστεγα

Κίχλη

Σχέδια: Ἀλέξανδρος Ἴσαρης

Τὸ παρὸν κείμενο δημοσιεύθηκε πρώτη φορά στὴ *Lifo*
(τχ. 258, 21-7-2011). Ἐδῶ δημοσιεύεται μὲ ἀλλαγές.

Προσκέφαλο
μὲ φύλλα λεμονιάς

Ἄς προσπαθήσουμε, ἂν μπορούμε, νὰ περάσουμε στὸ θάνατο μὲ τὰ μάτια ἀνοιχτά.

ΜΑΡΓΚΕΡΙΤ ΓΙΟΥΡΣΕΝΑΡ, *Ἀδριανῶ Ἀπομνημονεύματα*

ΔΕΝ ΦΑΝΤΑΖΟΜΟΥΝ ποτέ ότι τὸ τηλεφώνημα πὸν μοῦ ἔκανε ὁ Χὰνς Βέμπερ, φίλος ἀπὸ τὸ Βερολίνο, στὰ τέλη Μαΐου τοῦ 2002 θὰ εἶχε τόσες ἐπιπτώσεις στὴ ζωὴ μου. Οἱ ἐκδόσεις Reclam, ὅπου ἐργαζόταν ὡς ἐπιμελητής, εἶχαν ἀποφασίσει νὰ ἐκδώσουν ἕνα πολυτελές, μεγάλου σχήματος λεύκωμα μὲ τὰ ἑκατὸ ὠραιότερα νεκροταφεῖα τῆς Εὐρώπης καὶ ὁ Χὰνς εἶχε προτείνει ἐμένα γιὰ τὸ νεκροταφεῖο πὸν βρίσκεται στὸν Πύργο τῆς Τήνου: «Πέντε σελίδες 24 × 29, μὲ κείμενα, φωτογραφίες καὶ σχέδια δικὰ σου», μοῦ εἶπε στὸ τηλέφωνο. «Μία ἐβδομάδα στὸν Πύργο, ὅλα πληρωμένα, καὶ ἡ ἀμοιβή σου θὰ εἶναι 4.000 εὐρώ. Τί λές;»

Στις 8 Ιουλίου βρισκόμουν στην Τήνο, πού ἐξαιτίας τῆς ἀπωθητικῆς καὶ θορυβώδους Χώρας της δὲν εἶχα ἐπισκεφθεῖ ποτέ. Ἡ ἐκπληξή μου ἦταν ἀπερίγραπτη, ὅταν ἀκολουθώντας τὸν φιδωτὸ δρόμο πού ὀδηγεῖ στὸν Πύργο εἶδα νὰ ξεδιπλώνεται ἐμπρός μου ἓνα μοναδικὸ τοπίο, πού μὲ καλοῦσε νὰ τὸ ἀγαπήσω. Καὶ πράγματι τὸ ἀγάπησα μὲ ὅλη τὴ δύναμη τῆς ψυχῆς μου, ἀφοῦ, ὕστερα ἀπὸ ἐκείνη τὴν πρώτη φορά, ἔχω μέχρι σήμερα ἐπισκεφθεῖ τὴν Τήνο πάμπολλες φορές, καὶ ἔχω πάντοτε τὴν αἴσθηση ὅτι ἐπιστρέφω στὴν πατρίδα.

Ὁ Πύργος μὲ θάμπωσε μὲ τὴν ἐκκωφαντικὴ λευκότητά του καὶ ὅλες τὶς παραλλαγές τοῦ λευκοῦ, τοῦ γκριζοῦ καὶ τοῦ γαλάζιου, πού συνθέτουν μιὰ συμφωνία ἀρμονικῶν ἀναλογιῶν σχεδὸν ἀβάσταχτη καὶ ὀδυνηρή. Σὰν μεθυσμένος, περιφερόμουν τὶς πρώτες μέρες ἀνάμεσα στὰ κάτασπρα κτίρια πού σχηματίζουν ἀληθινὸ λαβύρινθο, τὶς μυρω-

διές πού κρέμονται όλόγυρα, τες άτέλειωτες σκάλες, τες έκκλησίες πού ξεπροβάλλουν έκει πού δέν τò περιμένεις, τούς γελαστούς άνθρώπους πού συναντᾶς στò δρόμο, τὰ ζωηρά παιδιὰ πού καταλήγουν έξουθενωμένα στòν Πλάτανο, μιὰ πλατεία-σάλα έτοιμη νὰ σε καλωσορίσει.

Άπò τήν έπόμενη μέρα ἄρχισα νὰ έργάζομαι όχτῶ με δέκα ὤρες στò νεκροταφεῖο, πού βρίσκεται δίπλα στήν έπιβλητική έκκλησία τοῦ Άγίου Νικολάου, πίσω άπό τόν Πλάτανο, σ' ένα χῶρο δύο στρεμμάτων με πολὺ μεγάλη κλίση. Όταν ανοίξεις τὴ βαριὰ σιδερένια πόρτα, βρίσκεσαι μπροστὰ σὲ μιὰ πολὺ φαρδιὰ σκάλα, πού ὀδηγεῖ στòν ἱερὸ ναὸ τῆς Μεταμόρφωσης. Λόγω τῆς μορφολογίας τοῦ έδάφους, τὸ νεκροταφεῖο ἀναπτύσσεται σὲ τέσσερα επίπεδα, ἀριστερὰ καὶ δεξιὰ τῆς μαρμάρινης σκάλας. Στὸ χαμηλότερο επίπεδο βρίσκονται οἱ σύγχρονοι τάφοι, ἐνῶ στὰ ὑπόλοιπα ὑπάρχουν μνήμα-

τα τοῦ δέκατου ἑνάτου καὶ τοῦ δέκατου ὄγδοου αἰώνα.

Ἀποτύπωσα ὀλόκληρο τὸ νεκροταφεῖο, τὴν ἐκκλησία, τὸ ὀστεοφυλάκιο, καὶ κατόπιν σχεδίασα μὲ μεγάλη λεπτομέρεια τὶς ἀνάγλυφες πλάκες ποὺ βρίσκονται στὸ τέταρτο ἐπίπεδο, τὸ πιὸ ἐνδιαφέρον ἀπ' ὅλα. Ἡ παλαιότερη ἀπὸ αὐτὲς χρονολογεῖται στὸ 1772. Ὅλοι οἱ τάφοι τοῦ δέκατου ὄγδοου αἰώνα εἶναι ἐσωτερικὰ χτιστοὶ καὶ ἔχουν δύο πλάκες, ἀπὸ τὶς ὁποῖες ἡ μικρότερη εἶναι κινητή.

Ὅπως ἔμαθα ἀπὸ ντόπιους ποὺ γνώρισα, τὸν νεκρὸ τὸν σκεπάζουν ἀκόμα καὶ σήμερα μὲ ἄνθη ἢ φύλλα λεμονιάς, τὸν τυλίγουν μ' ἓνα λευκὸ σεντόνι καὶ γιὰ προσκέφαλο τοῦ βάζουν ἓνα μαξιλάρι χωρὶς κόμπους, γεμισμένο μὲ λεμονόφυλλα!

Τὰ θέματα ποὺ κυριαρχοῦν σ' αὐτὲς τὶς μοναδικῆς ὀμορφιάς ἐπιτύμβιες πλάκες εἶναι ὁ δικέφαλος ἀετός, ὁ ἥλιος, ἡ σελήνη, τὰ

ψηλόλιγνα κυπαρίσσια, τὰ καράβια, καθὼς καὶ τὰ σύνεργα ποὺ σχετίζονται μὲ τὸ ἐπάγγελμα τοῦ νεκροῦ: ψαλίδια, κουβαρίστρες, καλέμια, σφυριά, λαβίδες κ.λπ. Στὸ ὠραιότερο ἀνάγλυφο, ποὺ μπῆκε τελικὰ στὸ ἐξώφυλλο τοῦ βιβλίου, βλέπουμε δύο πουλιὰ καθισμένα στὶς κορυφές δύο κυπαρισσιῶν νὰ πλαισιώνουν ἓνα ἱστιοφόρο.

Μισοζαλισμένος ἀπὸ τὴν πολύωρη δουλειὰ κάτω ἀπὸ τὸν ἥλιο, ἔτρωγα βιαστικὰ στὸν πολύβουο Πλάτανο, ξεκουραζόμενος λίγη ὥρα στὸ εὐρύχωρο δωμάτιο ποὺ εἶχα νοικιάσει κοντὰ στὴν ἐκκλησία τοῦ Σταυροῦ, καὶ ὕστερα κατέβαινα στὸν Πάνορμο, στὴν Ἁγία Θάλασσα καὶ ἀπὸ ἐκεῖ στὸν μυθικὸ κόλπο τοῦ Καβαλουρκοῦ, ὅπου κολυμποῦσα ὡς τὴ δύση τοῦ ἡλίου βλέποντας νὰ κατρακυλοῦν πρὸς τὴ θάλασσα σὰν ἀκίνητα τέρατα, χελῶνες καὶ δράκοντες οἱ βράχοι.

Τὴν πέμπτη μέρα ἔφτασα στὸ πρῶτο ἐπίπεδο, ὅπου ὅλοι οἱ τάφοι κατασκευάστη-

καν τὸν εἰκοστὸ αἰῶνα. Ὅταν ἔφτασα στοὺς τελευταίους, εἶδα δυὸ ἄδειους λάκκους γεμάτους ἀγριόχορτα, τσουκνίδες καὶ γαιίδουράγκαθα. Ἐκείνη τῇ στιγμῇ κάτι ἄστραψε στὸ μυαλό μου· μιὰ σκέψη, ποὺ σὲ λίγο μετατράπηκε σὲ σφοδρὴ ἐπιθυμία. Ἦθελα νὰ μὲ θάψουν σ' ἐκεῖνο τὸ σημεῖο, στὸ ὠραιότερο νεκροταφεῖο τῶν Κυκλάδων, δίπλα στὰ περήφανα κυπαρίσσια, τυλιγμένο μὲ ἄνθη λεμονιάς, μέσα σ' ἓνα πάλλευκο σεντόνι! Εἶδα τὴν ψυχὴ μου νὰ φτερουγίζει πάνω ἀπὸ τὴ γῆ τῆς Τήνου, νὰ χαμηλώνει πάνω ἀπὸ τὸν Πλάτανο, νὰ ἐκσφενδονίζεται ὡς τὴ θάλασσα καὶ νὰ κάθεται μεταμορφωμένη σὲ γλᾶρο πάνω στὸ φάρο τοῦ Πλανήτη· νὰ ἀναβοσβήνει πεταρίζοντας κι ὕστερα νὰ διαχέεται πάνω ἀπὸ τὰ φαλακρὰ βουνά.

Μὲ τὴν καρδιά μου νὰ χτυπάει σὰν τρελή, ἔτρεξα στὸ δημαρχεῖο καὶ ρώτησα ἂν πουλόντουσαν ἐκεῖνοι οἱ δύο τάφοι. Ἐνας εὐγενέστατος ὑπάλληλος ποὺ μὲ κοίταζε ἔντρο-

μος, γιατί ἦταν ἀδύνατον νὰ κρύψω τὴν τα-
ραχή μου, μοῦ εἶπε πὼς καὶ βέβαια πουλιόν-
τουσαν. Ἦταν ἄλλωστε οἱ τελευταῖοι διαθέ-
σιμοι, γιατί τὸ νεκροταφεῖο ἦταν πλήρες,
δὲν χωροῦσε ἄλλους! «Καὶ πόσο στοιχίζει ὁ
κάθε τάφος;» ρώτησα μὲ ἀγωνία. «Τριακό-
σια εὐρώ, κύριέ μου. Ἀλλὰ γιὰ ὅλ' αὐτὰ πρέ-
πει νὰ μιλήσετε μὲ τὸν πατέρα Βελούδιο,
ποῦ εἶναι ὑπεύθυνος γιὰ τὸ νεκροταφεῖο».
Καὶ ἔγραψε τὸ τηλέφωνό του σ' ἓνα κίτρινο
χαρτί.

Τὴν ἐπομένη ἤπιαμε μαζί καφὲ στὸν Πά-
νορμο, δίπλα στὴ θάλασσα. Ὁ πατὴρ Βελού-
διος, ἓνας συμπαθέστατος ἱερέας μὲ γελα-
στά, φωτεινὰ μάτια, μοῦ ἔφερε τὰ ἀπαραί-
τητα χαρτιά κι ἐγὼ τοῦ ἔδωσα τὰ τριακόσια
εὐρώ. Ἐκείνη τὴ στιγμή ἦταν ὁ πιὸ ἀξιαγά-
πητος παπὰς τῆς Ὁρθόδοξης Ἐκκλησίας!
Σφίξαμε τὰ χέρια καὶ σὲ λίγες μέρες ἐπέ-
στρεψα μὲ ὀκτὼ μπωφόρ στὸν Πειραιά, εὐ-
τυχῆς ποῦ ἤμουν ἐπιτέλους ἰδιοκτήτης ἐνός

ἀκινήτου, στὸ λευκότερο σημεῖο τοῦ Αἰγαίου!

Τὸ βιβλίο, ποὺ κυκλοφόρησε στὶς 10 Δεκεμβρίου, εἶχε μεγάλη ἐπιτυχία. Ἔκανε ὡς τώρα δέκα ἐκδόσεις καὶ ἔχει προκαλέσει μεγάλο ἐνδιαφέρον γιὰ τὴν Τῆνο καὶ τὰ νεκροταφεῖα της. Ἐγώ, στὸ μεταξύ, συνέχισα νὰ ἐπισκέπτομαι συχνὰ τὸ νησί, ποὺ ἔχει γίνει δευτέρα πατρίδα μου. Ὅποτε κάνω ὠτοστόπ ἀπὸ τὸν Πάνορμο (ὅπου μένω πάντα στὸ ἴδιο δωμάτιο) πρὸς τὸν Πύργο, οἱ ντόπιοι συνήθως μὲ ρωτοῦν ὅλο περιέργεια: «Ἔσεῖς δὲν εἶστε ποὺ ἀγοράσατε ἕναν τάφο στὸν Πύργο;». Ἐμαθα ἀπὸ τὸν δήμαρχο ὅτι ἡ μικρὴ κοινωνία τοῦ χωριοῦ ἔχει ἀναστατωθεῖ ἀπὸ τὸ γεγονός πὼς ἕνας ξένος ἀποφάσισε νὰ ριζώσει στὰ δικά τους χῶματα. Κάτι ἀνάλογο δὲν ἔχει συμβεῖ ποτέ!

Πολλὰ ἀπογεύματα τοῦ καλοκαιριοῦ τὰ περνᾶω τριγυρνώντας στὸ νεκροταφεῖο τοῦ Πύργου, ὅπου θὰ ἐγκατασταθῶ γιὰ τὰ καλὰ κάποτε στὸ μέλλον. Πρὸς τὸ βράδυ οἱ σκιές

σφίγγονται γύρω ἀπὸ τὰ δέντρα πὸν θροῖ-
ζουν τρυφερὰ καὶ ἡ ἀτμόσφαιρα γεμίζει ψι-
θύρους. Καθισμένος σὲ κάποιον πεζούλι, συλ-
λογίζομαι τὴ ζωὴ πὸν πέρασε. Τοὺς ἀνθρώ-
πους καὶ τὶς θάλασσες πὸν γνώρισα. Τὶς
πληγές καὶ τὶς ἀνθοφορίες πὸν ἐναλλάσσον-
ταν στὸ σῶμα τῆς ἱστορίας μου. Τὰ νοσοκο-
μεῖα πὸν ἐπισκέφθηκα. Τοὺς ἔρωτες, τοὺς
χωρισμούς, τὶς ναυαγισμένες φιλίες. Τοὺς
κῆπους τῶν παιδικῶν μου χρόνων. Τὶς συ-
ναρπαστικὲς περιπέτειες στὰ στενὰ δωμά-
τια τῆς Τέχνης. Τὰ ποιήματα, τὰ σχήματα,
τὰ χρώματα, τὶς μουσικὲς. Τὴ μοναξιά μου
σὲ μικρὲς καὶ μεγάλες πολιτεῖες. Τὴ μονα-
ξιά μου στὴν ἄκρη ἑνὸς βράχου, στὴν αἴθου-
σα ἀναμονῆς κάποιου σταθμοῦ, στὸ δωμά-
τιο ἑνὸς ξενοδοχείου. Τοὺς φόβους πὸν στοί-
χειωναν τὸ κρεβάτι μου τὶς νύχτες. Τὰ κα-
ράβια πὸν μὲ πῆγαιναν σὲ καινούργιες ἐρη-
μιές. Τοὺς βαρεῖς χειμῶνες καὶ τὰ καυτὰ
καλοκαίρια...

Κατηφορίζοντας πρὸς τὴν πλατεία τοῦ Πύργου, μὲ τυλίγουν πάλι οἱ ἤχοι τῆς ζωῆς. Παιδικὲς τσιρίδες, τσουγκρίσματα ποτηριῶν, τραγούδια, γέλια, προσφωνήσεις, ἄγνωστες γλῶσσες, καβγάδες, πειράγματα, συνομιλίες ἀπὸ τὰ κινητά.

Παίρνοντας τὸ δρόμο τῆς ἐπιστροφῆς, σκέφτομαι διαρκῶς πὼς ὅλα αὐτὰ τὰ θαυμαστά, τὰ πολύχρωμα καὶ μυρωδάτα, θὰ ἐξακολουθοῦν νὰ ὑπάρχουν καὶ μετὰ ἀπὸ μένα. Τὸ κελάηδισμα τοῦ σπίνου, οἱ πρῶτες ὀμιλίες τὸ πρωί, τὸ μουρμουρητὸ τῆς λεύκας κοντὰ στὸ παράθυρο. «Τί ὑπέροχο αἶνιγμα πού εἶναι ἡ ζωή!» ἀναλογίζομαι.

ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ ΙΣΑΡΗΣ

ΤΟ ΒΙΒΛΙΟ ΤΟΥ ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΥ ΓΣΑΡΗ «ΠΡΟΣΚΕΦΑΛΟ ΜΕ ΦΥΛΛΑ ΛΕΜΟΝΙΑΣ» ΜΟΡΦΟΠΟΙΗΘΗΚΕ ΚΑΙ ΣΕΛΙΔΟΠΟΙΗΘΗΚΕ ΑΠΟ ΤΗΝ ΕΥΑΓΓΕΛΙΑ ΣΤΑΜΑΤΕΛΛΟΥ ΜΕ ΣΤΟΙΧΕΙΑ GS APLA. ΟΙ ΤΥΠΟΓΡΑΦΙΚΕΣ ΔΙΟΡΘΩΣΕΙΣ ΕΙΝΑΙ ΤΗΣ ΓΙΩΤΑΣ ΚΡΙΤΣΕΛΗ. Η ΕΚΤΥΠΩΣΗ ΕΓΙΝΕ ΣΤΟ ΛΙΘΟΓΡΑΦΕΙΟ «ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΣ Α.Ε.» ΣΕ ΧΑΡΤΙ OLD MILL 130 ΓΡΑΜΜΑΡΙΩΝ. ΤΟ ΒΙΒΛΙΟ ΔΕΘΗΚΕ ΣΤΟ ΒΙΒΛΙΟΔΕΤΕΙΟ ΤΟΥ Θ. ΗΛΙΟΠΟΥΛΟΥ & Π. ΡΟΔΟΠΟΥΛΟΥ ΤΟΝ ΝΟΕΜΒΡΙΟ ΤΟΥ 2012 ΓΙΑ ΛΟΓΑΡΙΑΣΜΟ ΤΩΝ ΕΚΔΟΣΕΩΝ «ΚΙΧΛΗ». Ο ΣΧΕΔΙΑΣΜΟΣ ΤΗΣ ΕΚΔΟΣΗΣ ΚΑΙ Η ΤΥΠΟΓΡΑΦΙΚΗ ΕΠΙΜΕΛΕΙΑ ΕΓΙΝΑΝ ΑΠΟ ΤΗ ΓΙΩΤΑ ΚΡΙΤΣΕΛΗ

Ἀριθμὸς ἔκδοσης

19

*Ἡ σειρά «ΤΑ ΑΣΤΕΓΑ» φιλοξενεῖ
ἀξιόλογα μικρὰ κείμενα πὸν προσωρινὰ ἢ μόνιμα
θὰ παραμείνουν ἐκτὸς συλλογῆς.*

Α' ΕΚΔΟΣΗ: ΝΟΕΜΒΡΙΟΣ 2012

ISBN: 978-618-5004-01-9

